

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

ATSKIROJINUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. liepos 8 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Donato Šerno ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Norvila“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. rugsėjo 30 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Norvila“ ieškinį atsakovei Daugiabučio namo savininkų bendrijai „Bastas“ dėl daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) darbų viešojo pirkimo komisijos sprendimų panaikinimo, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Lankstinsys“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

1. Ieškovė UAB „Norvila“ (toliau – ir ieškovė) kreipėsi į teismą su ieškiniu, *inter alia* (be kita ko), prašydama panaikinti atsakovės Daugiabučio namo savininkų bendrijos „Bastas“ (toliau – ir atsakovė) 2020 m. vasario 4 d. sprendimą atmesti ieškovės pasiūlymą, pateiktą Daugiabučio namo, esančio (duomenys neskelbiami), atnaujinimo (modernizavimo) statybos darbų pirkime (toliau – ir Konkursas).
2. Atsakovė atmetė ieškovės pasiūlymą dėl šios neatitikties Konkurso sąlygų 3.1.9 punktui, kuriame nurodyta, kad tiekėjo vidutinė metinė atliktų statybos ir montavimo darbų apimtis per pastaruosius trejus metus ne mažesnė kaip pusė numatomos darbų pirkimo vertės (toliau – ginčo Konkurso sąlyga). Ieškovė nurodė, kad pirkimo vertė nebuvo išviešinta Konkurso sąlygose, todėl ginčijamą atsakovės sprendimą buvo pažeistos jos teisės.
3. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškovės ieškinį atmetė, todėl ši kasaciniu skundu kreipėsi į kasacinį teismą. Apeliacinės instancijos teismas pripažino ginčijamą atsakovės sprendimą atmesti ieškovės pasiūlymą teisėtumą šiais argumentais: a) tarp šalių nėra ginčo, kad Konkurso sąlygų 3.1.9 punkte neįtvirtintas joks konkretus pirkimo vertės dydis; b) ginčo Konkurso sąlyga aiški, proporcinga ir būtina, visiems ūkio subjektams taikytą vienodai; c) su Konkurso sąlygomis tiekėjams buvo pateiktas namo atnaujinimo (modernizavimo) projektas (toliau – Projektas), išskyrus jo statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalį, kuri pagal teisinį reguliavimą pripažintina kaip komercinė paslaptis, todėl išviešinama tik statytojui; d) nors atsakovė neprivalėjo išviešinti numatomos pirkimo vertės, ji ieškovei turėjo būti aiški pagal Projekto (įskaitant techninio darbo projekto ir medžiagų ir darbų žiniaraščių) turinį ir susirašinėjamą su atsakove.
4. Vienas svarbiausių ginčijamą atsakovės sprendimo ir teismų skundžiamų sprendimų, kuriais atsakovės veiksmai pripažinti teisėtais, motyvų yra tas, kad Konkursui taikytinas reguliavimas – Daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projekto (ar jo dalies) rengimo, projekto (ar jo dalies) ekspertizės atlikimo, statybos techninės priežiūros paslaugų ir statybos rangos darbų pirkimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. D1-34, (toliau – Tvarkos aprašas) ir Statybos techninis reglamentas 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 (toliau – STR1.04.04:2017) – riboja užsakovus viešojo statybos rangos (modernizavimo) pirkimo dalyviams atskleisti konkretų statinio statybos skaičiuojamosios kainos dydį.
5. Kasacinis teismas 2022 m. liepos 8 d. nutartimi panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį dėl ieškovės pasiūlymo atmetimo ir ginčijamą atsakovės sprendimą pripažino neteisėtu. Kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo dalį dėl atsakovės sprendimo nustatyti pasiūlymų eilę ir paskelbti Konkurso laimėtoją paliko nepakeista.
6. Kasacinis teismas konstatavo, kad ginčo Konkurso sąlygos turinys ir jos taikymas nesuderinamas su tiekėjų lygiateisiškumo ir skaidrumo principais. Toks teisinis vertinimas iš esmės padarytas, atsižvelgiant į tai, kad numatomos pirkimo vertės dydis, pagal kurį turėjo būti vertinamas tiekėjų ekonominis pajėgumas, aiškiai neišviešintas Konkurso sąlygose, o dalyviams pateiktas Projektas (be statinio skaičiuojamosios kainos dalies) nekompensuoja pirmiau nurodyto trūkumo. Kasacinis teismas nutartyje, be kita ko, konstatavo, kad aplinkybė, jog VšĮ Būsto energijos taupymo agentūra prieš tai įvertino Konkurso sąlygas ir nenustatė jų ydingumo, savaime nepakankama prieiti prie kitos ginčo Konkurso sąlygos taikymo tinkamumo išvados, juolab kad ši institucija, bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, ieškovei ir atsakovei nurodė, kad pastatų modernizavimo konkursams yra aktualios Viešųjų pirkimų tarnybos parengtos Statybos pirkimų gairės.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

7. Pagrindinis ginčo šalių nesutarimo objektas – skundžiamo atsakovės sprendimo teisėtumo vertinimas, t. y. ar atsakovė galėjo teisėtai atmesti ieškovės pasiūlymą dėl nepakankamo šios pajėgumo, kai duomenys, reikšmingi kvalifikacijos atitikčiai nustatyti, įtvirtinti ne viešai paskelbtuose Konkurso, o neišviešintuose atsakovės vidaus dokumentuose.
8. Kasacinis teismas byloje sprendamas nurodytą ginčą taip pat taikė ir aiškino Tvarkos aprašo bei STR 1.04.04:2017 nuostatas. Kasacinis teismas nagrinėjamoje byloje atskirai nesprendė (nesikreipė į kompetentingas institucijas) dėl Tvarkos aprašo ir STR 1.04.04:2017 nuostatų atitikties aukštesnės galios teisės aktams. Nors teisėjų kolegija suabejojo, ar pirmiau nurodytas teisinis reguliavimas laikytinas imperatyviu tuo aspektu, kad užsakovai iš tiesų statybos rangos darbų pirkimo dalyviams negali atskleisti numatomos pirkimo vertės, jei ši aktualiai nustatyti kvalifikacijos atitikti, tačiau kartu vertina, kad aptariamas reguliavimas galėjo suklaidinti tiek atsakovę, tiek ateityje suponuoti panašaus pobūdžio ginčus tarp kitų šalių.
9. Tvarkos aprašo 32 punkte, *inter alia*, nurodyta, kad pirkimo sąlygų neatsiejama dalis yra statinio projektas – daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) techninis darbo projektas su medžiagų ir darbų kiekiu žiniaraščiais, išskyrus statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalį, kuri pateikiama tik statytojui, yra komercinė paslaptis ir rengiama statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ nustatytais atvejais. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad analogiška nuostata dėl statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalies kaip komercinės paslapties įtvirtinta ir pirmiau nurodytame STR 1.04.04:2017. Dėl to Tvarkos aprašas, kurio nuostatos duoda nuorodą į šį dokumentą, ir pakartojo tą patį reguliavimą.
10. Teisėjų kolegija nutartyje konstatavo, kad STR 1.04.04:2017 8 priedo 47 punkte įtvirtinta sąvoka *statinio statybos skaičiuojamoji kaina* ir ginčo Konkurso sąlygoje nurodyta sąvoka *numatoma pirkimo vertė* nėra visiškai identiškios kategorijos, nors tam tikrais atvejais gali sutapti, jei užsakovas pirkimo objekto neskaido į dalis arba su pirkimu neįsigyja jokių papildomų naudų; teisiskai nepagrįsta pozicija, pirmiau nurodytas sąvokas *statinio statybos skaičiuojamoji kaina* ir *numatoma pirkimo vertė* kvalifikuojant identiškomis, jas abi laikyti komercine paslaptimi; pagal nurodytą teisinį reguliavimą statinio statybos skaičiuojamoji kaina atskleidžiama tik statytojui (užsakovui), o byloje nustatyta, kad ginčijamas atsakovės sprendimas buvo pagrįstas konfidencialiais duomenimis, kurie galiausiai buvo išviešinti ieškovei.
11. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 299 straipsnyje įtvirtinta, kad jeigu teismas nagrinėdamas civilinę bylą padaro išvadą, kad asmenys pažeidė įstatymus ar kitas teisės normas, jis priima atskirą nutartį ir nusiunčia ją atitinkamoms institucijoms ar pareigūnams, informuodamas juos apie pažeidimus. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad nurodyta proceso teisės norma ([CPK 299 straipsnis](#)) grindžiama tuo, kad teismas yra valstybės institucija, todėl privalo reaguoti į bet kokius teisės pažeidimus, nors tie pažeidimai ir neturėtų įtakos nagrinėjamai bylai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugpjūčio 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-415/2013](#)). Toks atskirosios nuomonės instituto taikymas praktikoje negali būti aiškinamas kaip užkertantis kelią teismui, nagrinėjančiam bylą, nustatius teisinio reguliavimo neišsamumą ar neaiškumą, informuoti apie tai reikiamas institucijas, kurios, įgyvendindamos jiems teisės aktais suteiktą kompetenciją, galėtų imtis priemonių tokiems trūkumams ištaisyti.
12. Teisėjų kolegija nusprendžia pasinaudoti atskirosios nutarties institutu ir informuoti kompetentingas institucijas apie tai, kad dėl nurodyto teisinio reguliavimo panašus į nagrinėjamos bylos faktinę situaciją atvejis gali susiklostyti ir kituose daugiabučių namų modernizavimo viešuosiuose konkursuose, nepriklausomai nuo to, jog nagrinėjamoje civilinėje byloje jau konstatuotas teisės pažeidimas nustatant ir vertinant tiekėjų kvalifikaciją, o šis procesinis sprendimas įstatymų nustatyta tvarka bus viešai paskelbtas. Vien teismo sprendimo išviešinimas gali būti nepakankamas paskatinti kompetentingas institucijas nurodytų teisinio reguliavimo netikslumų pašalinimui.
13. Teisėjų kolegijos manymu, nagrinėjamoje byloje padarius ginčo Konkurso sąlygos turinio ir jos taikymo teisėtumo vertinimo išvadas, svarbu ne tik įvertinti VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros prisidėjimą prie atsakovės neteisėtų veiksmų, bet ir užkirsti kelią panašaus pobūdžio užsakovų ir tiekėjų konfliktams, kuriuos iš dalies lemia ne visiškai aiškus teisinis reguliavimas. Nors nagrinėjamoje byloje aiškiai nenustatyta, ar Tvarkos aprašo ir STR 1.04.04:2017 normos buvo vienintelė priežastis įtvirtinti ginčo Konkurso sąlygas, tačiau, manytina, kad aptariamas teisinis reguliavimas iš tiesų gali klaidinti užsakovus, rengiančius daugiabučių namų renovavimo konkursus. Dėl to kompetentingoms institucijoms tikslinga atskirai išnagrinėti tiek šioje nutartyje pristatytą teisinį reguliavimą, tiek jo taikymo praktiką bei įvertinti jų pakeitimo poreikį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 299 straipsniu, 340 straipsnio 5 dalimi bei 362 straipsniu,

nutaria:

Informuoti viešąją įstaigą Būsto energijos taupymo agentūrą ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją apie tikinybę, kad daugiabučių namų atnaujinimo procedūroms taikomas reguliavimas (Tvarkos aprašas ir STR 1.04.04:2017) gali klaidinti užsakovus nustatant ir taikant tiekėjų ekonominio pajėgumo reikalavimus pastatų renovavimo konkursuose.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Antanas Simniškis

Donatas Šernas

Egidija Tamošiūnienė